

Hesap Sormak Suç Değildir

Av. Prof. Dr. Osman Korkut Kanadoğlu Hakkında Başlatılan Soruşturma Üzerine

Prof. Dr. Murat Volkan Dülger*

(27 Ekim 2026)

ÖZ

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, İstanbul Barosunun 128. Olağan Genel Kurulunda konuşan başkan adayı, avukat ve anayasa hukuku profesörü Osman Korkut Kanadoğlu hakkında resen soruşturma başlatmıştır. Kanadoğlu'nun "suçu", Anayasa Mahkemesi kararlarına uymayan ve keyfî tutuklama kararı veren yargı mensuplarının kararlarının izleneceğini, raporlanacağını ve hesabının sorulacağını söylemesidir. Bu yazıda sözlerin tehdit, hakaret, yargıyı etkileme, yargı organlarını aşağılama, hedef gösterme ve suça tahrik suçlarından hiçbirinin unsurlarını taşımadığı gösterilmektedir. Konuşma, Anayasanın 26. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesi kapsamında en yüksek korumadan yararlanan bir alanda, yargının işleyişine ilişkin kamusal tartışma alanında yapılmıştır. Soruşturma ayrıca Avukatlık Kanununun 58. maddesindeki izin şartını ve Anayasa Mahkemesinin bu konudaki yakın tarihli içtihadını görmezden gelmektedir. Olay, Türkiye'de eleştirinin soruşturma, gözaltı, tutuklama ve adli kontrol gibi ceza muhakemesi araçlarıyla susturulmasına dönüşen yerleşik bir uygulamanın son halkasıdır. Asıl soruşturulması gereken, Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmadığını söyleyen avukat değil, bu kararlara uymayan yargı mensuplarıdır.

GİRİŞ

Bir ülkede Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmasını isteyen bir anayasa hukuku profesörü soruşturmaya muhatap oluyorsa, o ülkede sorun konuşanın sözlerinde değil, hukukun kendisindedir.

İstanbul Barosunun 24-25 Ekim 2026 tarihlerinde Haliç Kongre Merkezinde yapılan 128. Olağan Genel Kurulunda, Avukat Hakları Grubunun başkan adayı Av. Prof. Dr. Osman Korkut Kanadoğlu kürsüye çıkmış ve hâkim ve savcılara seslenmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarına uymayan yargıçların ve keyfî tutuklama kararı veren sulh ceza hâkimlerinin kararlarının tek tek not edileceğini, izleneceğini, raporlanacağını ve kamuoyuyla paylaşılacağını söylemiştir. Bunu yapanların sorumluluktan kurtulacaklarını düşünmemeleri gerektiğini de eklemiştir. Konuşma iktidara yakın yayın organlarında "fişleme" ve "yargıyı tehdit" olarak sunulmuş, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı da 26 Ekim akşamı, sözlerin "içeriği ve bağlamı dikkate alınarak" resen soruşturma başlatıldığını duyurmuştur. Açıklamada hangi suçtan soruşturma yapıldığı belirtilmemiştir.

Bu soruşturma, bir kişiyi değil, bir mesleği hedef almaktadır. Soruşturmanın asıl muhatabı, yargıdaki hukuka aykırılıkları dile getiren bütün avukatlar, baroların kendi kürsülerinde serbestçe konuşma hakkı ve nihayet Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığıdır. Nitekim tepkiler de siyasal ayrımları aşmıştır. Seçimde Kanadoğlu'nun rakibi

* İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesi, <https://orcid.org/0000-0003-4034-5436>, volkan.dulger@dulger.av.tr

olan ve seçimi kazanan İstanbul Barosu Başkanı Prof. Dr. Ümit Kocasakal soruşturmanın hukuki dayanaktan yoksun olduğunu, “savunmaya ve barolara karşı da bir gözdağı niteliği” taşıdığını ve Avukatlık Kanununun 58. ve 59. maddeleri uyarınca Adalet Bakanlığının iznine tabi olduğunu açıklamıştır. Görevini devreden İstanbul Barosu Başkanı Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, Kanadoğlu ile görüş ayrılıkları olabileceğini belirterek tek cümleyle durumu özetlemiştir: “Baro kürsüleri avukatlarındır. Savunma susturulamaz.” Ankara Barosu Başkanı Elçin Özge Şimşek Çağlayan ise baro genel kurullarının avukatların özgürce konuşabilmesinin teminatı olduğunu ve ifade özgürlüğüne yönelik müdahalelere her gün bir yenisinin eklendiğini vurgulamıştır.

Tepkinin boyutunu en iyi gösteren belge ise, aralarında İstanbul, Ankara ve İzmir barolarının da bulunduğu yetmiş dokuz baronun imzasını taşıyan “Savunmanın Sesine Soruşturma Gölgesi Düşürülemez!” başlıklı ortak açıklamadır. Türkiye’deki baroların büyük çoğunluğu aynı metnin altına imza atarak soruşturmanın ifade özgürlüğü, savunmanın bağımsızlığı ve baroların demokratik işleyişi bakımından derin bir kaygıyla karşılandığını açıklamış ve soruşturmanın anayasal güvenceler gözetilerek sonlandırılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu açıklama, Kanadoğlu’nun sözlerinin bir kişinin değil, savunma mesleğinin ortak kanaatinin ifadesi olduğunu göstermektedir. Bir sözü suç saymak kolaydır. Ancak yetmiş dokuz baronun aynı sözü savunmanın sesi olarak sahiplendiği bir yerde, o sözü susturmaya çalışmak mesleğin tamamını susturmaya çalışmak demektir.

Bu yazıda savunulan görüş üç adımda kurulmaktadır. İlk olarak, Kanadoğlu’nun sözleri hiçbir suç tipinin unsurlarını taşımamaktadır. İkinci olarak, bu sözler ifade özgürlüğünün ve savunma hakkının en güçlü biçimde koruduğu alanda söylenmiştir ve soruşturma, Türkiye’de eleştirinin ceza muhakemesi araçlarıyla susturulmasına dönüşen yerleşik uygulamanın son örneğidir. Üçüncü olarak, konuşmanın merkezindeki iddia, yani Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmadığı iddiası, Anayasa Mahkemesinin kendi kararlarıyla sabit bir olgudur. Bu nedenle konuşma bir suç değil, bir ihbardır.

I. NE SÖYLENDİ?

A. Sözlerin Tam Metni

Konuşmanın soruşturmaya konu edildiği anlaşılan bölümü şöyledir:

“Türkiye sistematik bir hukuksuzluk içerisinde, otoriter, hatta totaliter olma yönünde ilerleyen bir iktidar tarafından yönetiliyor. Kürsüde görev yapan tüm hâkim ve savcılara sesleniyorum: Anayasa Mahkemesi kararlarına uymayan yargıçlar, keyfî tutuklama kararı veren sulh ceza hâkimleri, sizleri tek tek not ediyoruz. Sizin her kararınızı izliyoruz. Bu kararlarınızı raporluyoruz. Bunları kamuoyuyla paylaşacağız ve ‘yargı bağımsız değil’ diyerek bir köşeye çekilmeyeceğiz. Bu yargıçlar ve savcılar, ‘ben yasaya uymayacağım, ben avukata ve yurttışa eziyet çektireceğim ve bundan da hiçbir sorumluluk taşımayacağım’ diye düşünüyorlarsa, bilsinler ki iki elimiz yakalarında olacak.”

B. Kime ve Neden Söylendi?

Bu sözler bir sokak gösterisinde ya da kişisel bir husumetin ortasında değil, kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşunun en üst organında, baro genel kurulunda söylenmiştir. Konuşan, o genel kurulda baro başkanlığına aday olan bir avukat ve anayasa hukuku profesörüdür. Konu, yargının işleyişi, tutuklama tedbirinin kullanılış biçimi ve Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmamasıdır. Bunlar, bir baro seçiminde konuşulmaması mümkün olmayan konulardır.

Konuşmada hiçbir hâkimin veya savcının adı geçmemektedir. Muhatap, belirli kişiler değil, belirli bir davranışı sergileyen yargı mensuplarıdır. Ölçüt de kişisel değil, hukukidir: Anayasa Mahkemesi kararlarına uymamak, keyfî tutuklama kararı vermek, yasaya uymamak ve bundan sorumlu tutulmayacağını düşünmek. Başka bir deyişle, Anayasaya ve kanuna uygun karar veren hiçbir yargı mensubu bu sözlerin muhatabı değildir. Kanadoğlu'nun kendisi de soruşturmanın ardından yaptığı açıklamada, sözlerinin yargı organlarının Anayasa Mahkemesi kararlarına uymaması nedeniyle yaşanan duruma dikkat çekmek için yapılmış hatırlatmalardan ibaret olduğunu ve konuşmanın tamamen ifade özgürlüğü kapsamında kaldığını belirtmiştir.

Konuşmaya yöneltilen eleştirilerin hiçbirisi ise hukuki bir nitelendirme içermemektedir. Konuşmayı “Avukat cübbesiyle yargıyı tehdit etti” başlığıyla veren yayın organı, hangi suçun işlendiğini söylememiş, kararların izlenmesini “fişleme” olarak adlandırmakla yetinmiş ve tartışmayı konuşmacının babasına kadar götürmüştür. Hukuki bir gerekçenin bulunmadığı yerde sıfatlar konuşur. Ceza hukuku ise sıfatlarla değil, suç tanımlarıyla çalışır.

II. CEZA HUKUKU BAKIMINDAN: SUÇ YOK

Başsavcılığın açıklaması suç adı içermediği için sözler, gündeme getirilebilecek bütün suç tipleri bakımından incelenmelidir. Bu inceleme yapıldığında her kapının aynı sonuca açıldığı görülmektedir.

A. “İki Elimiz Yakalarında Olacak”: Tehdit Değil, Hesap Sorma

Tartışmanın odağındaki cümle budur. TCK m. 106/1, bir başkasını kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit etmeyi cezalandırır. Malvarlığına zarar verme veya “sair bir kötülük” etme tehdidi ise ancak mağdurun şikâyeti üzerine soruşturulabilir.

Tehdidin özü, haksız bir kötülüğün bildirilmesidir. Hukuka uygun bir yola başvurulacağını söylemek, muhatabı ne kadar rahatsız ederse etsin, tehdit değildir. Yargıtay bu ilkeyi istikrarla uygulamaktadır. Yargıtay 18. Ceza Dairesi, olayın bütünü içinde yasal yollara başvurmaya yönelik sözlerin tehdit olarak kabul edilemeyeceğine hükmetmiştir (Yargıtay 18. CD, 15.4.2019, E. 2019/930, K. 2019/7429). Yargıtay 4. Ceza Dairesi de yasal yollara başvurulacağını söylemenin şantaj suçunu da oluşturmadığını, sanığın beraatine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir (Yargıtay 4. CD, 12.4.2021, E. 2018/5113, K. 2021/12894).

Kanadoğlu'nun cümlesi kendisinden önceki sözlerden koparılamaz. Cümleden hemen önce, kararların not edileceği, izleneceği, raporlanacağı ve kamuoyuyla paylaşılacağı söylenmektedir. Ardından, hukuka uymayıp “hiçbir sorumluluk taşımayacağını” düşünenlere seslenilmektedir. Cümlenin karşısı bizzat konuşmanın içindedir: Sorumsuzluk düşüncesine karşı sorumluluk. “Yakasına yapışmak”, Türkçede bir kimsenin peşini bırakmamak, ondan hesap sormak demektir. Bir avukatın ve bir baronun yargı mensuplarından hesap sorabileceği yollar ise bellidir: Hâkimler ve Savcılar Kuruluna şikâyet, suç duyurusu, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru ve tazminat davası. Konuşmada bunların dışında bir yola, hele fiziki bir saldırıya en küçük bir gönderme yoktur.

Bu noktada Anayasa Mahkemesinin *Barzan Demirhan* kararı, adeta bu olay için verilmiş gibidir. Müvekkilinin gözaltında işkenceye uğradığını ileri süren genç bir avukat, polis memuruna “seninle hesaplaşacağımız yer mahkemeler değil, göreceksin hesaplaşacağız” dediği iddiasıyla tehditten cezalandırılmış ve 75 gün meslekten yasaklanmıştır. Anayasa Mahkemesi, ifadelerin kullanıldığı bağlam içinde ve bütünden koparılmadan değerlendirilmesi gerektiğini, avukatın müvekkilinin haklarını savunmak amacıyla hareket ettiğinin gözetilmediğini ve kamu görevlilerine yöneltilen eleştirilerde kabul edilebilirlik sınırının sıradan yurttaşlara göre çok daha geniş olduğunu vurgulayarak ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir (AYM, Barzan Demirhan, B. No: 2019/40007, 7.3.2024, §§ 58-60). Kanadoğlu'nun sözleri, o davadaki sözlerden çok daha ölçülüdür. Ortada belirli bir muhatap, yüz yüze bir gerginlik ya da “mahkemeler değil” gibi hukuk dışı bir yola işaret eden tek bir kelime yoktur. Aksine Kanadoğlu'nun işaret ettiği yer tam da hukuktur.

Son olarak, hayata, vücut veya cinsel dokunulmazlığa yönelik bir saldırının bildirilmediği açıktır. “Sair kötülük” bakımından ise hem bir kötülük bildirimi hem de belirli bir mağdur yoktur. Bir deyimi kelime anlamına indirgeyip ceza soruşturmasının konusu yapmak, ceza hukukunun en temel yorum kuralını, sözün bütünlüğü içinde değerlendirilmesi kuralını çiğnemek demektir.

B. Hakaret

TCK m. 125, onur, şeref ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını ya da sövmeyi cezalandırır. Konuşmada sövme yoktur. Belirli bir kişiye yöneltilmiş bir isnat da yoktur. Anayasa Mahkemesi kararlarına uymamak ve keyfî tutuklama kararı vermek, belirli bir hâkime yöneltilmiş bir isnat değil, bir davranış biçiminin eleştirisidir.

Yargıtay, kamusal yetki kullananlara yönelik eleştirinin sınırlarının çok daha geniş olduğunu açıkça kabul etmektedir. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, Cumhurbaşkanına hakaret suçundan verilen bir mahkûmiyeti bozarken, her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözün hakaret sayılamayacağını belirtmiş ve Ceza Genel Kurulunun bir kararına atıfla siyasetçilerin, kamuoyunca tanınan kişilerin ve kamusal yetki kullanan görevlilerin gördükleri işlev nedeniyle eleştiriye daha fazla katlanmak durumunda olduklarını vurgulamıştır. Daire, sözlerin “ifade özgürlüğü kapsamında ağır siyasi eleştiri niteliğinde” olduğu sonucuna varmıştır (Yargıtay 4.

CD, 24.11.2025, E. 2023/5112, K. 2025/19020). Devletin başına yöneltilen ağır eleştiri bile bu ölçütle korunuyorsa, kimseyi adıyla anmayan ve yalnızca hukuka aykırı bir davranışı eleştiren sözlerin hakaret sayılması düşünülemez.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de aynı yöndedir. Büyük Daireye göre, temelsiz ve ağır biçimde zarar verici saldırılar dışında, devletin temel bir kurumunun mensupları olarak hâkimler yalnızca genel ve soyut düzeyde değil, kabul edilebilir sınırlar içinde kişisel eleştirilere de konu olabilirler. Resmî sıfatlarıyla hareket ederken kabul edilebilir eleştirinin sınırları, onlar bakımından sıradan yurttaşlara göre daha geniştir (AİHM [BD], *Morice v. Fransa*, B. No: 29369/10, 23.4.2015, § 131).

C. Yargıyı Etkileme

TCK m. 277 ve m. 288, görülmekte olan belirli bir davada hukuka aykırı bir karar verilmesi için yargı görevi yapanı etkilemeye yönelik fiilleri cezalandırır. Kanadoğlu'nun konuşmasında belirli bir dava yoktur. Daha önemlisi, konuşmanın amacı hukuka aykırı bir karar verdirmek değil, hâkimlerin Anayasaya, Anayasa Mahkemesi kararlarına ve kanuna uygun karar vermesini sağlamaktır. Hukuka uygun karar verilmesini istemek, bu suçların hukuka aykırılık unsurunu daha baştan ortadan kaldırır. Hâkimlerden Anayasaya uymalarını istemek yargıyı etkilemek ise, Anayasanın 138. maddesi de yargıyı etkilemektedir.

D. Yargı Organlarını Aşağılama

TCK m. 301/1 devletin yargı organlarını alenen aşağılamayı cezalandırır. Ancak aynı maddenin üçüncü fıkrası, eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmadığını açıkça hükme bağlamıştır. Dördüncü fıkraya göre de bu suçtan soruşturma Adalet Bakanının iznine bağlıdır. Konuşma yargıyı aşağılamamakta, yargıya duyulan güvenin yeniden tesisini istemektedir. Kanun koyucunun bizzat suç olmaktan çıkardığı eleştiri alanındadır.

E. Hedef Gösterme

Terörle Mücadele Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrası, terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklamayı veya bu yolla kişileri hedef göstermeyi cezalandırır. Bu suçun da hiçbir unsuru yoktur. Prof. Dr. Tolga Şirin'in isabetle işaret ettiği gibi, henüz hazırlanmış bir rapor olmadığından gerçekleşmiş bir hedef gösterme fiili de yoktur. Hâkimler sırf bu sıfatları nedeniyle "terörle mücadelede görev almış kamu görevlileri" sayılamaz. Zira hâkimlik görevi, kolluk görevi değildir. Kaldı ki Anayasa Mahkemesi kararlarına uymadığı ileri sürülen hâkimlerin adları kamuoyunca zaten bilinmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kimlikleri zaten kamuya mal olmuş görevlilerin adlarının yeniden anılmasında kimliklerin korunmasına ilişkin menfaatin önemli ölçüde azaldığını ve önlenmek istenen zararın zaten gerçekleşmiş olduğunu kabul etmektedir (AİHM, *Saygılı ve Karataş v. Türkiye*, B. No: 6875/05, 16.1.2018, § 39; *Fatih Taş v. Türkiye*, B. No: 36635/08, 5.4.2011).

Türkiye, kamu görevlilerine yönelik sert eleştiriye "hedef gösterme" olarak nitelendirmenin bedelini Strazburg'da daha önce de ödemiştir. *Ergin ve Keskin v. Türkiye* (No.

2) kararında, “Veli Küçük kimdir?” başlıklı bir haberde bir generalin fotoğrafını ve geçmişini yayımlayan gazetenin yazı işleri müdürü ve sahibi, Terörle Mücadele Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrası uyarınca o generali terör örgütlerine hedef göstermekten mahkûm edilmiş, gazete de yedi gün süreyle kapatılmıştı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yazının bazı bölümlerinin devlete ilişkin son derece olumsuz bir tablo çizdiğini ve anlatıma düşmanca bir çağrışım kattığını kabul etmiş, ancak metnin şiddete, silahlı direnişe veya ayaklanmaya çağrı içermediğini ve nefret söylemi niteliği taşımadığını, belirleyici olanın da bu olduğunu vurgulamıştır. Verilen cezalar orantısız bulunmuş ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir (AİHM, *Ergin ve Keskin v. Türkiye* (No. 2), B. No: 63926/00, 16.6.2005, §§ 22-23).

Korkmaz v. Türkiye (No. 2) kararı ise bugünkü olaya daha da yakındır. Bu davada “Ağar’ın kanlı yükselişi” başlıklı yazıyı yayımlayan Evrensel gazetesinin sahibi, görevdeki Adalet Bakanı Mehmet Ağar’ı terör örgütlerine hedef gösterdiği gerekçesiyle aynı hüküm uyarınca mahkûm edilmişti. Yerel mahkeme, bir bakanın tanınmış olmasının hedef gösterilmesine engel olmadığını kabul etmişti. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ise yazının bakanın siyasi kariyerine yönelik sert ve şiddetli bir eleştiri olduğunu tespit etmiş, başvurunun hakaret hükümleri uyarınca değil, terörle mücadele mevzuatı uyarınca yargılandığına özellikle dikkat çekmiştir. Mahkemeye göre sözler son derece incitici ve düşmanca olsa da şiddete, silahlı direnişe veya ayaklanmaya çağrı içermemekte ve nefret söylemi niteliği taşımamaktaydı. Verilen ağır para cezası demokratik bir toplumda gerekli görülmemiş, ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir (AİHM, *Korkmaz v. Türkiye* (No. 2), B. No: 42589/98, 20.12.2005, §§ 25-29).

Bu iki karar, bugün Kanadoğlu’ya yöneltilen “hedef gösterme” suçlamasının ne kadar eski ve ne kadar çürük bir kalıp olduğunu göstermektedir. Her iki davada da eleştirilen kişi, kimliği herkesçe bilinen üst düzey bir kamu görevlisidir. Her iki davada da eleştiri, hakaret değil, terörle mücadele hükümleri üzerinden cezalandırılmıştır. Her iki davada da ölçüt aynıdır: şiddete çağrı veya nefret söylemi yoksa, eleştiri ne kadar sert olursa olsun hedef gösterme değildir. Kanadoğlu’nun konuşmasında ise bir kişinin adı bile yoktur. Şiddete değil, hukuka çağrı vardır. Bir general ve görevdeki bir Adalet Bakanını adıyla eleştiren yazılar ifade özgürlüğü kapsamında kalıyorsa, hiçbir hâkimin adının geçmediği ve yalnızca kararların izlenmesinin vaat edildiği bir konuşmanın “hedef gösterme” sayılması mümkün değildir.

Yargı kararlarının raporlanması bir “fişleme” de değildir. Anayasanın 141. maddesine göre mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır ve bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Kararların aleni ve gerekçeli olmasının anlamı, kamusal denetime açık olmalarıdır. Aleni kararları izlemek ve değerlendirmek fişleme ise, her karar incelemesi, her hukuk dergisi ve her baro raporu da fişlemedir.

F. Suça Tahrik ve Hakkın İcrası

Konuşmada hiçbir suçun işlenmesine çağrı yoktur (TCK m. 214). Çağrı yapılan eylemler, kararların izlenmesi, raporlanması ve kamuoyuyla paylaşılmasıdır. Bunlar suç değil, bir meslek kuruluşunun yapması beklenen işlerdir. Sözler herhangi bir suç tipinin unsurlarını karşılarsa bile,

TCK m. 26/1 uyarınca hakkını kullanan kimseye ceza verilmez. Anayasanın 26. maddesi düşünceyi açıklama hürriyetini, 74. maddesi yetkili makamlara şikâyet hakkını güvence altına alır. Avukatlık Kanununun 2. maddesi ise avukatlığın amacını, hukuk kurallarının her derecede yargı organları nezdinde tam olarak uygulanmasını sağlamak olarak tanımlar. Kanadoğlu'nun söylediği, bu hakların ve bu görevin ta kendisidir.

III. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE SAVUNMA HAKKI

A. Yargının Eleştirilmesi Demokrasinin Gereğidir

İfade özgürlüğü, yalnızca hoş giden ya da zararsız görülen düşünceleri değil, devleti veya toplumun bir kesimini inciten, şoke eden ve rahatsız eden düşünceleri de korur. *Handyside v. Birleşik Krallık* kararıyla klasikleşen bu ilke (AİHM, B. No: 5493/72, 7.12.1976), Yargıtay tarafından da aynen benimsenmiştir (Yargıtay 4. CD, 24.11.2025, E. 2023/5112, K. 2025/19020). Çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirlilik olmadan demokratik toplum olmaz.

Yargının işleyişine ilişkin tartışma, bu korumanın en güçlü olduğu alandır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre siyasal söz ve kamu yararına ilişkin tartışmalar bakımından kısıtlamaya çok dar bir alan vardır. Yargının işleyişine ilişkin sözler kamu yararına ilişkindir ve yetkililerin takdir marjı özellikle dardır (*Morice v. Fransa*, §§ 125, 128). Mahkeme, *Baka v. Macaristan* kararında da yargı bağımsızlığı ve yargı sisteminin işleyişine ilişkin açıklamaların büyük kamu yararı taşıyan bir tartışmanın parçası olduğunu ve yüksek düzeyde korunması gerektiğini vurgulamıştır (AİHM [BD], *Baka v. Macaristan*, B. No: 20261/12, 23.6.2016, §§ 165, 171). Siyasi bir boyutunun bulunması da bir konunun tartışılmasını engellemez.

B. Avukat Susarsa Savunma Susar

Avukat, adaletin yönetiminde kamuoyu ile mahkemeler arasında aracı olan merkezi bir aktördür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre avukatlar adaletin işleyişi hakkında kamuya açık olarak yorum yapma hakkına sahiptir (*Morice v. Fransa*, §§ 132, 134). Savunma avukatının ifade özgürlüğünün hafif bir cezai yaptırımla bile sınırlandırılması, ancak istisnai durumlarda demokratik toplumda gerekli kabul edilebilir (§ 135). Avukat, kamuoyunun dikkatini yargı sistemindeki eksikliklere çekebilmelidir ve yargı da yapıcı eleştiriden yararlanır (§ 167). Mahkeme aynı kararda, savunma görevinin mahkeme salonu dışında da yerine getirilebileceğini kabul etmiştir (§ 138). Bir avukata yaptırım uygulanmasının mesleki itibarı ve müvekkillerin güveni üzerinde de etkili olduğunu, en hafif yaptırımın bile caydırıcı etki doğurduğunu belirtmiştir (§ 176; ayrıca bkz. AİHM, *Mor v. Fransa*, B. No: 28198/09, 15.12.2011).

Anayasa Mahkemesi de aynı yaklaşımı benimsemektedir. *Keleş Öztürk* kararında duruşmada Cumhuriyet savcısını eleştiren ve hakareten cezalandırılan bir avukatın ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir. Mahkemeye göre savunma avukatlığı yapan kişinin ifade özgürlüğüne yönelik müdahaleler demokratik bir toplumda ancak çok istisnai durumlarda gerekli kabul edilebilir. Avukatların sözlerinden dolayı cezai takibata maruz kalmaları, müvekkillerinin çıkarlarını hararetle savunma görevi üzerinde caydırıcı etki

oluşturur. Bu nedenle ceza soruşturmalarına, verilen cezalar hafif olsa da, ancak istisnai durumlarda başvurulmalıdır (AYM, Keleş Öztürk, B. No: 2014/15001, 27.12.2017). *Hasan Ercan* kararında ise kararından şikâyetçi olduğu hâkim hakkında ağır sözler kullanan başvurucunun cezalandırılması ifade özgürlüğünün ihlali sayılmıştır. Mahkeme, hâkime yönelik eleştirinin ağır olduğu kabul edilse bile sözlerin hâkimin kararına ilişkin olduğunu ve kaba sözlerin dahi ceza yargılamasına konu edilmesinin caydırıcı etki doğurduğunu vurgulamıştır (AYM, Hasan Ercan, B. No: 2015/54, 12.11.2019). O davalarda sözler belirli bir savcıyı ya da hâkimi şahsen hedef almıştı. Kanadoğlu ise kimseyi şahsen hedef almamıştır.

C. Baro Kürsüsü, Seçim ve Akademi

Konuşmanın yapıldığı yer ve konuşanın sıfatı, korumayı daraltmamakta, katmerli hâle getirmektedir. Baro genel kurulu, avukatlığın amacının meslek örgütü düzeyinde tartışıldığı en yetkili organdır. Anayasanın 135. maddesi kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının demokratik esaslara göre örgütlenmesini güvenceye almakta, Avukatlık Kanununun 76. ve 95. maddeleri de barolara hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunma görevi yüklemektedir. Yetmiş dokuz baronun ortak açıklamasında isabetle vurgulandığı gibi, baro genel kurulları yalnızca seçimlerin yapıldığı toplantılar değil, yargının işleyişinin, hukuka aykırılık iddialarının ve mesleki sorunların özgürce tartışıldığı demokratik platformlardır. Bir baro seçiminde adayların yargının işleyişini, tutuklama uygulamalarını ve Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmamasını konuşması, seçimin konusunun ta kendisidir. Bunları konuşamayan bir baro başkan adayından avukatların hangi sorununu tartışması beklenecektir? Seçim sürerken, seçim konuşması nedeniyle bir adayın soruşturmaya muhatap olması, aynı kürsüye çıkacak bütün avukatlara verilmiş bir uyarıdır.

Konuşanın bir anayasa hukuku profesörü olması da göz ardı edilemez. Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı, anayasa hukukunun en temel konularından biridir. Bu alanda uzman bir akademisyenin Anayasanın 153. maddesine aykırı bir uygulamaya dikkat çekmesi, Anayasanın 27. maddesindeki bilim özgürlüğünün de koruduğu bir faaliyettir. Kanadoğlu'nun konuşması, ifade özgürlüğü, savunma hakkı ve bilim özgürlüğünün kesiştiği noktada durmaktadır. Hukuk düzeninin korunmaya en fazla özen göstermesi gereken nokta da tam burasıdır.

IV. CEZA MUHALEMESİ BİR SUSTURMA ARACINA DÖNÜŞÜNCİ

A. Sorun Tek Bir Soruşturma Değildir

Kanadoğlu hakkındaki soruşturma tek başına okunursa yanlış okunur. Bize göre Türkiye'de uzun bir süredir eleştiri, hukukun maddi kuralları ile değil, ceza muhakemesinin koruma tedbirleriyle karşılanmaktadır. Soruşturma, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, yurt dışı çıkış yasağı ve malvarlığına elkoyma, delil toplamanın ve yargılamayı güvence altına almanın araçları olmaktan çıkıp, cezanın yerine geçen yaptırımlara dönüşmüştür. Bu düzende mahkûmiyet çoğu zaman gerekmemektedir, çünkü soruşturmanın açılması, ifadeye çağırılma,

kimi zaman bir sabah baskını ve aylarca süren bir belirsizlik, sonuçta beraat kararı verilse bile amacına ulaşmış olur. Sürecin kendisi cezadır.

Bu tespit yalnızca bir kanaat değildir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bunu Türkiye hakkında defalarca saptamıştır. *Şahin Alpay v. Türkiye* kararında Mahkeme, hükümetlerin eleştirilmesinin terör örgütü üyeliği gibi ağır suçlamalara konu edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkemeye göre eleştirel görüşler ifade eden herhangi birinin tutuklanması, sivil toplumu yıldırarak ve muhalif sesleri susturarak ifade özgürlüğü üzerinde kaçınılmaz olarak caydırıcı bir etki doğurur. Bu etki, kişi sonradan beraat etse bile ortaya çıkar (AİHM, *Şahin Alpay v. Türkiye*, B. No: 16538/17, 20.3.2018, §§ 181-182). Anayasa Mahkemesi de aynı başvuru hakkında, yazıları dışında somut bir olgu ortaya konulmadan tutuklamanın ifade ve basın özgürlüklerine caydırıcı etki doğuracağını açık olduğunu belirtmiştir (AYM [GK], *Şahin Alpay* (2), B. No: 2016/16092, 11.1.2018, § 140).

Mahkeme daha da ileri gitmiş ve Sözleşmenin 18. maddesini uygulayarak, bazı tutuklamaların gerçek amacının ilan edilen amaç olmadığını tespit etmiştir. *Kavala v. Türkiye* kararında, şikâyet konusu tedbirlerin başvurucaı susturmak gibi Sözleşmeye aykırı örtülü bir amaç taşıdığını ve insan hakları savunucularının faaliyetleri üzerinde caydırıcı etki yaratmaya elverişli olduğunu makul şüphenin ötesinde sabit görmüştür (AİHM, *Kavala v. Türkiye*, B. No: 28749/18, 10.12.2019, § 232). Büyük Daire, *Selahattin Demirtaş v. Türkiye* (No. 2) kararında ise tutuklamanın çoğulculuğu bastırmak ve siyasal tartışma özgürlüğünü sınırlamak gibi örtülü bir amaç taşıdığını tespit etmiştir. Mahkemeye göre yargı makamları muhalefete ve genel olarak muhalif seslere sert tepki göstermiş, bu durum bütün topluma tehlikeli bir mesaj vererek özgür demokratik tartışmanın alanını önemli ölçüde daraltmıştır (AİHM [BD], *Selahattin Demirtaş v. Türkiye* (No. 2), B. No: 14305/17, 22.12.2020, §§ 436-437).

B. Avukatlar Bu Düzenin Doğrudan Hedefidir

Bu uygulamanın avukatlara yönelik yüzü de Anayasa Mahkemesinin önüne gelmiştir. *Eyyup Akıncı* kararında, takip ettiği dosyalardaki usulsüzlükleri ve rüşvet iddialarını sosyal medyada paylaşan bir avukat hakkında Başsavcılık derhâl soruşturma başlatmış, avukatın “yaklaşık 200 hâkim ve savcıyı” töhmet altında bıraktığını ve adalete güveni zedelediğini açıklamış, ardından yakalama emri çıkartılmış ve avukat konutu terk etmeme adli kontrolüne tabi tutulmuştur. Anayasa Mahkemesi, savunma görevinin mahkeme salonu dışında da yerine getirilebileceğini ve avukatın yargısal süreçlerdeki usulsüzlükleri kamuoyunun ve ilgili makamların dikkatine sunmasının avukatlık göreviyle bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Bakanlıktan izin alınmaksızın başlatılan soruşturma nedeniyle avukatın kendisi için öngörülen usul güvencelerinden mahrum bırakıldığına ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (AYM, *Eyyup Akıncı*, B. No: 2023/101443, 18.5.2026, §§ 56-58). Bu kararın üzerinden henüz beş ay geçmiştir. Aynı senaryo, bu kez bir baro genel kurulunda yeniden sahnelenmektedir.

C. Avukatlık Kanununun 58. Maddesi Neden Atlandı?

Avukatlık Kanununun 58. maddesine göre, avukatların avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığının vereceği izin üzerine yapılır. Baro genel kurulu, baronun organıdır. Genel kurulda söz alan avukat, bu organın üyesi olarak ve mesleğe ilişkin bir konuda konuşmaktadır. Anayasa Mahkemesi, mahkeme salonu dışındaki bir sosyal medya paylaşımını bile avukatlık göreviyle bağlantılı saymışken, bir baro genel kurulunda yapılan konuşmanın bu güvencenin dışında kaldığını söylemek mümkün değildir. Bu nedenle bize göre izin alınmadan yapılan her işlem, muhakeme şartının yokluğu nedeniyle hukuka aykırıdır. TCK m. 301 gündeme getirilmekteyse, bu suç bakımından ayrıca Adalet Bakanının izni gerekir.

Usul güvencelerinin bu kadar kolay atlanabilmesi de yukarıda anlatılan düzenin bir parçasıdır. Avukatlara tanınan güvenceler kişisel bir ayrıcalık değildir. Bu güvenceler, savunmanın iktidar karşısında bağımsız kalabilmesi için vardır. Zira soruşturma tehdidi altında konuşan bir avukat, müvekkilini de tam olarak savunamaz. Barolar da ortak açıklamalarında aynı noktaya dikkat çekmiş, konuşmanın avukatlık faaliyeti kapsamında kaldığını ve Avukatlık Kanununun 58. ve 59. maddeleri uyarınca soruşturma için Adalet Bakanlığının izninin gerektiğini açıkça belirtmiştir. Açıklamaya göre baro genel kurullarında yapılan konuşmaların ceza soruşturmasına konu edilmesi, avukatlar üzerinde caydırıcı etki ve otosansür yaratma riski taşımakta ve yalnızca meslek örgütlerinin demokratik işleyişini değil, Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün ve adil yargılanma hakkının temel unsurlarından biri olan bağımsız savunmayı da ilgilendirmektedir.

V. ASIL SORUŞTURULMASI GEREKEN

A. Anayasa Mahkemesi Kararlarına Uyulmaması Bir Olgudur

Anayasanın 153. maddesinin son fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar. Anayasanın 138. maddesi de hâkimlerin Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak hüküm vereceğini öngörür. Aynı maddenin son fıkrası ise mahkeme kararlarına uyulmasını anayasal bir yükümlülük olarak düzenler. Baroların ortak açıklamasında da belirtildiği gibi, yargı bağımsızlığı yargı kararlarının eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Yargı uygulamalarının eleştirilmesi, hukuka aykırılık iddialarının dile getirilmesi ve mahkeme kararlarına uyulmasının talep edilmesi, hukuk devletinin ve demokratik denetimin doğal gerekleridir. Kanadoğlu'nun yaptığı da tam olarak budur, çünkü onun talep ettiği şey Anayasanın kendisine uyulmasıdır.

Kanadoğlu'nun konuşmasının merkezindeki tespit, yani bazı yargı mercilerinin Anayasa Mahkemesi kararlarına uymadığı tespiti, bir varsayım değildir. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu *Şerafettin Can Atalay* (3) kararında bunu bizzat tespit etmiştir. Kararda, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin "Anayasa Mahkemesi kararına uyulmamasına" şeklinde Türk hukukunda bulunmayan bir karar verdiği belirtilmiş; kararların uygulanmasının reddedilmesinin

Anayasanın sözüyle açıkça çelişen, anayasa koyucunun iradesine aykırı bir yorum ve uygulama olduğu vurgulanmıştır (AYM [GK], Şerafettin Can Atalay (3), B. No: 2023/99744, 21.12.2023). Aynı süreçte Yargıtay 3. Ceza Dairesi, ihlal kararı veren Anayasa Mahkemesi üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunmuş, ikinci ihlal kararından sonra da kararın uygulanmamasına yeniden hükmetmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmaması da aynı tablonun parçasıdır. Büyük Daire, *Kavala v. Türkiye* davasında Türkiye bakımından ilk kez Sözleşmenin 46. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihlal kararına uyulmadığını tespit etmiştir (AİHM [BD], Kavala v. Türkiye, B. No: 28749/18, 11.7.2022).

Prof. Dr. Tolga Şirin'in yerinde tespitiyle, Kanadoğlu hakkında açılan soruşturma, ironik biçimde, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmaması sorunundan muzdariptir. Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmadığını söyleyen bir hukukçu, Anayasa Mahkemesinin avukatlara ilişkin kararı uygulanmadan soruşturulmaktadır. Bu, sorunun en açık kanıtıdır.

B. Konuşma Bir İhbardır

Ceza Muhakemesi Kanununun 160. maddesine göre Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez işin gerçeğini araştırmaya başlar. Kanadoğlu'nun konuşması, kamuoyu önünde yapılmış ve geniş biçimde yayılmış bir bildirimdir. Bu bildirim, bazı yargı mensuplarının Anayasa Mahkemesi kararlarına uymadığını ve keyfî tutuklama kararları verdiğini ileri sürmektedir.

Bağlayıcı bir Anayasa Mahkemesi kararının bilerek uygulanmaması, görevin gereklerine aykırı hareket ederek kişilerin mağduriyetine neden olmak demektir ve TCK m. 257'deki görevi kötüye kullanma suçu bakımından incelenmesi gereken bir durumdur. Kanuni koşulları bulunmadan bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması ise TCK m. 109 bakımından ayrıca değerlendirilmelidir. Her hukuka aykırı kararın suç oluşturduğu elbette söylenemez. Ancak hangi kararın hangi nitelikte olduğunu tespit etmenin yolu, bu iddiaları dile getireni soruşturmak değil, iddiaların kendisini araştırmaktır. Hâkim ve savcılar hakkında görevden doğan suçlar nedeniyle soruşturma, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 82. ve devamı maddelerindeki izin usulüne tabidir. Bu usulün varlığı araştırma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Aksine Başsavcılığın bu bildirimini Hâkimler ve Savcılar Kuruluna iletmesini ve izin usulünü işletmesini gerektirir.

Başsavcılık, eleştirinin “içeriği ve bağlamı”nı dikkate aldığını söylemektedir. Gerçekten dikkate alınsaydı, içeriğin bir suç ihbarı, bağlamın ise Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmayan bir yargı düzeni olduğu görülürdü. Soruşturulması gereken, Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmadığını söyleyen değil, bu kararlara uymayandır.

SONUÇ

Kanadoğlu'nun sözlerinde suç yoktur. “İki elimiz yakalarında olacak” cümlesi, izleme, raporlama ve kamuoyuyla paylaşma vaadinin devamıdır ve hukuka aykırılıkların hesabının hukuk yoluyla sorulacağını anlatır. Yasal yollara başvurulacağını söylemek Yargıtay içtihadına

göre tehdit değildir. Anayasa Mahkemesi, “mahkemeler değil, göreceksin hesaplaşacağız” diyen bir avukatın cezalandırılmasını dahi ifade özgürlüğünün ihlali saymıştır. Konuşmada belirli bir kişiye yönelik isnat, sövme, hedef gösterme, belirli bir davayı etkileme amacı ya da suça çağrı yoktur.

Konuşma, ifade özgürlüğünün, savunma hakkının ve bilim özgürlüğünün kesiştiği noktada, yargının işleyişine ilişkin kamusal tartışma alanında yapılmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi, yargıya yönelik ağır eleştirilerin bile ceza soruşturmasına konu edilmesinin caydırıcı etki doğurduğunu ve ancak istisnai durumlarda kabul edilebileceğini açıkça ortaya koymuştur. Soruşturma, Avukatlık Kanununun 58. maddesindeki izin şartını ve Anayasa Mahkemesinin *Eyyup Akıncı* kararını da görmezden gelmektedir.

Bu soruşturma, Türkiye’de eleştirinin ceza muhakemesi araçlarıyla susturulmasına dönüşen düzenin son halkasıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu düzenin örtülü amacını Türkiye hakkında verdiği kararlarla tespit etmiştir: susturmak, caydırmak, tartışma alanını daraltmak. Bir baro genel kurulunda Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmasını isteyen bir anayasa hukuku profesörünün soruşturulması, bu amacın artık meslek örgütlerinin kürsülerine kadar uzandığını göstermektedir.

Hukuk devletini koruyacak olan, onun ihlal edildiğini söyleyeni susturmak değil, ihlali ortadan kaldırmaktır. Kanadoğlu hakkındaki soruşturma derhâl kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonlandırılmalı, konuşma Ceza Muhakemesi Kanununun 160. maddesi anlamında bir ihbar olarak ele alınmalı ve Anayasa Mahkemesi kararlarına uymayan yargı mensupları hakkında kanuni izin usulü işletilerek gerekli soruşturma yapılmalıdır. Hesap sormak suç değildir. Suç olan, hesap vermemektir.